

National Pedagogical University, 2018. pp. 59–122. [in Ukrainian].

3. Ziazun, I.A. (2008). *Filosofia pedahohichnoi dii: monohrafiia* [Philosophy of pedagogical action: monograph]. Cherkasy: Publishing House of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi, 608 p. [in Ukrainian].

4. Illiakhova, M. (2019). *Kreatyvni praktyky u bezpererвному profesiinomu rozvytku naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv* [Creative practices in continuous professional development of scientific and pedagogical workers]. *Ukrainian Pedagogical Journal*, No. 2. pp. 38–44. [in Ukrainian].

5. Kravchenko, H. (2015). *Upravlinnia profesiinym rozvytkom naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh kafedralnoi systemy institutiv pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity* [Management of professional development of scientific and pedagogical workers in the conditions of the cathedral system of institutes of postgraduate pedagogical education]. *Origins of pedagogical skills. Series: Pedagogical sciences*, No. 15. pp. 139–144. [in Ukrainian].

6. Lavrinenko, O.A. (2009). *Istoriia pedahohichnoi maisternosti: navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh VNZ, aspirantiv, vchyteliv* [History of pedagogical skill: a study guide for students of pedagogical universities, graduate students, teachers]. Kyiv, 329 p. [in Ukrainian].

7. *Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva* (2021). *Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy № 610 vid 23.03.2021 r.* “Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu na hrupu profesii “Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity” [Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine No. 610 of March 23, 2021 “On the approval of the professional standard for the group of professions “Teachers of higher education institutions”]. Available at: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20hrupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf [in Ukrainian].

8. Broad, K. & Evans, M. (2006). *A review of literature on professional development content and delivery modes for experienced teachers*. Ontario, Canada: University of Ontario, 102 p. [in English].

9. Meirink, J.A., Meijer, P.C. & Verloop, N. (2007). *A closer look at teachers' individual learning in collaborative settings. Teachers and Teaching: Theory & Practice*, No. 13. pp. 145–164. [in English].

10. Poell, R.F., van der Krogt, F.J. (2010). *Individual learning paths of employees in the context of social networks. Learning through practice*. S. Billett (eds.). Dordrecht: Springer, pp. 197–221. [in English].

11. Sjoer, E. & Meirink, J.A. (2016). *Understanding the complexity of teacher interaction in a teacher professional learning community. European Journal of Teacher Education*, Vol. 39, No. 1. pp. 110–125. [in English].

Стаття надійшла до редакції 27.02.2023

УДК 808.5:81'276.6:62

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.277510>

Ярослава Дем'ян, кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами
Мукачівського державного університету

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Стаття присвячена проблемі культури української наукової мови. З'ясовано тenezу наукового стилю української наукової мови, виокремлено ключові етапи розвитку культури наукової мови, проаналізовано основні здобутки українських мовознавців, які репрезентують кожен із періодів: добу зародження та становлення науки про культуру мови (1960–1980-ті рр.), активного розвитку культури української наукової мови (1990-ті рр. – початок XXI ст.); новітній період, який характеризує розвиток еколінгвістичних студій, стилістики української наукової мови тощо. Окреслено основні аспекти дослідження української наукової мови на сучасному етапі розвитку.

Ключові слова: культура української наукової мови; науковий стиль української мови; учені-мовознавці; комунікативний аспект вивчення мови; еколінгвістика; підготовка фахівців.

Лім. 10.

Yaroslava Demyan, Ph.D. (Economics), Asosiated Professor,
Associated Professor of the Management and Administration of
Economic Processes Department of Mukachevo State University

THE CULTURE OF THE UKRAINIAN SCIENTIFIC LANGUAGE AS A SCIENTIFIC PROBLEM

The article is devoted to the problem of the culture of the Ukrainian scientific language. The genesis of the scientific style of the Ukrainian scientific language is clarified, the key stages of the development of the culture of the scientific language are highlighted, the main achievements of Ukrainian linguists representing each of the periods are analyzed: the birth and formation of the science of language culture (1960–1980s), active development culture of the Ukrainian scientific language (1990 – beginning of the 21st century); the latest period, which is characterized by the development of ecolinguistic studies, stylistics of the Ukrainian scientific language, etc. It is noted that the culture of the Ukrainian scientific language is a complex, multidimensional concept that includes three aspects: normative, communicative, and ethical. Normativeness presupposes knowledge of the literary norms of the modern Ukrainian literary language, the ability to apply them in scientific communication. The communicative aspect

involves the selection of those linguistic means that best serve for the implementation of the tasks of scientific communication. The ethical aspect is also important, it involves observing norms of behavior, respect for communication participants, mastery of etiquette formulas, as well as the presence of such qualities in the speaker as benevolence, tact, politeness of speech behavior, academic integrity, which constitutes the ethical aspect of scientific language. The object of study of the culture of the Ukrainian scientific language is the scientific language (the language of scientific texts). Among the tasks that scientists face in this area of research is linguistic and genre features of scientific style, ethical norms of scientific communication at the modern stage, etc. The language of Ukrainian science is not only the means of the Ukrainian language that characterize all functional and stylistic varieties of the scientific sphere of communication, but also a specific system of grammatical and semantical means of expressing symbolical units, which constitute the core and periphery of the scientific style of the Ukrainian language.

It was concluded that during the 1960–2020s, Ukrainian scientists deeply and comprehensively investigated the problems of the Ukrainian scientific language, enriched the linguistic science with numerous thorough works in the field of the culture of the Ukrainian language, stylistics of the scientific language, handbooks on Ukrainian word usage and accentuation, etc., which constitute its gold fund. The main aspects of the study of the Ukrainian scientific language at the current stage of development are outlined.

Keywords: *the culture of the Ukrainian scientific language; scientific style of the Ukrainian language; linguists; communicative aspect of language learning; ecolinguistics; training of specialist.*

Постановка проблеми. З огляду на бурхливий розвиток наукових технологій актуалізується проблема культури наукової мови. Сьогодні її увиразнюють як українські, так і зарубіжні вчені. Зі збільшенням в освітніх програмах університетів кількості годин на самостійну роботу здобувачів освіти навички володіння науковим стилем української мови стають особливо важливими, однак, як засвідчують результати досліджень учених, а також наші спостереження за науковим процесом у закладі вищої освіти (ЗВО), ці уміння у студентів сформовані на недостатньо належному рівні. У цьому контексті простежуємо певні суперечності у ЗВО: з одного боку, актуалізуються питання ефективної професійної підготовки, оскільки від особистості викладача, його фаховості, загальної культури, ерудиції, наукового та професійного рівнів, рівня методологічної рефлексії тощо залежить практичний вимір підготовки майбутніх фахівців у галузі науки, освіти, з іншого, на тлі кількісного зростання дисертацій, монографій, статей, підручників тощо їхня якість не завжди виправдовує вимоги: чималий відсоток наукової продукції характеризується “присутністю мовних огривів, розпливчастим методологічним обґрунтуванням, їм не властиві евристичність і прогностичність, а деякі з них безбарвно-невизначні за стилем” [10, 6–10]. Це, окрім іншого, пояснюємо недостатньою увагою до цієї галузі мовної підготовки здобувачів освіти та наукових ступенів, неналежним рівнем підготовки майбутніх фахівців у сфері культури фахового і наукового мовлення. Тому українська мова повинна істотно посилювати свою позицію в галузі науки. Нагальною нині є потреба не тільки в загальнонаціональній стратегії мовного розвитку, удосконалення галузевих стандартів вищої освіти, а й у підвищенні ціннісно-мотиваційного статусу української мови як наукової.

Аналіз останніх досліджень. Лінгвістичні риси наукового стилю української мови досить докладно вивчені та описані як у спеціальних функціонально-стилістичних дослідженнях (праці Н. Бабич, А. Коваль, Л. Кравець, Л. Мацько, Г. Онуфрієнко, Л. Па-

ламар, М. Пентилюк, О. Пономаріва, П. Селігея, О. Семенов, О. Сербенської та ін.), так і в численних підручниках і навчальних посібниках з української наукової мови, культури мови, стилістики. Учені, характеризуючи письмову наукову комунікацію, наголошують, що вона має виразну функціональну підставу, тобто враховує призначеність тих чи тих мовних одиниць для вираження істотних атрибутів наукової діяльності та її реалізацію в спеціальному продукті – науковому тексті, актуалізують проблеми культури української наукової мови, зокрема її нормативності, увиразнюють екологічний аспект української наукової мови, вивчають її кризу призму функціональної стилістики.

Мета статті – проаналізувати культуру української наукової мови як наукову проблему, простежити генезу вивчення наукового стилю української мови, виокремити основні здобутки українських мовознавців у галузі культури української наукової мови.

Виклад основного матеріалу. В Україні активне вивчення наукового мовлення припадає на 1960-ті рр. Біля витоків стояли вчені Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні М. Жовтобрюх, С. Єрмоленко, А. Коваль, А. Пилинський, В. Русанівський та ін. Виокремлюємо здобутки мовознавиці із Київського університету А. Коваль, яка впродовж 1972–1989 рр. очолювала кафедру стилістики факультету журналістики. А. Коваль, докторка філологічних наук, професорка, авторка понад 30 книг із мовознавства, майже сорок років присвятила викладанню української мови, за цього періоду з-під її пера вийшла низка праць у галузі української наукової мови (“Культура української мови” (1964), “Науковий стиль сучасної української літературної мови” (1970), “Культура ділового мовлення” (1974), “Практична стилістика сучасної української мови” (1978) та ін. (“Слово про слово”, “Спочатку було слово”, “Життя і пригоди імен”, “Знайомі незнайомці” та ін.)) [5]. А. Коваль одна із перших наголосила на специфіці наукового стилю української мови, виокремивши його особливості з-поміж інших стилів мовлення, виявила екстралінгвістичні чинники, що

впливають на формування наукових текстів та їхніх стильових рис тощо [4]. У цьому контексті згадаймо праці інших учених (М. Жовтобрюх, А. Пилинський, В. Русанівський та ін.) [6]), які актуалізували поняття “культура мови”.

За цього періоду мовознавці вміщують свої наукові здобутки в спеціальному міжвідомчому збірнику “Питання мовної культури” (нині – “Культура слова”), у часописах “Мовознавство”, “Українська мова і література в школі” (з 1994 р. – під назвою “Дивослово”). Наприкінці 1980-х рр. з’являються статті О. Пономаріва (Норми літературної мови в засобах масової інформації. *Особливості мови і стилю ЗМІ*. К.: Вид-во при КДУ “Вища школа”, 1983. С. 50–52; Слово переконує. *Культура слова*. 1988. Вип. 35. С. 21–25. та ін.). Мовознавець О. Пономарів від лютого 1979 р. розпочинає викладацьку діяльність на кафедрі мови та стилістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка (як викладач, старший викладач, доцент, професор, у 1988–2001 рр. – завідувач кафедри), 1991 р. захищає докторську дисертацію “Проблеми нормативності української мови в засобах масової інформації” [8], а за наступних трьох десятиріч стає мовознавчим просвітником українців у галузі культури української мови, використовуючи для цього засоби масової інформації, насамперед радіо, телебачення, а відтак й інтернет-ресурси. Декілька поколінь українців зросли на мовностилістичних порадах відомого вченого, які лунали з 90-х рр. ХХ ст. на хвилях Українського радіо (радіожурнал “Слово”), у телепрограмах, розміщувалися в друкованих та електронних виданнях, у книгах, які витримали декілька перевидань [9]. Учений дбав про екологію українського слова, чистоту наголошування слів та слововживання, піклувався про очищення української мови, зокрема й наукової, від накинутих русифікаторами форм і одиниць.

За 1970–2000-х рр. українські вчені започатковують та активно розвивають такий напрям досліджень, як нормативність української мови, зокрема й наукової (Б. Антоненко-Давидович, І. Вихованець, М. Жовтобрюх, А. Загнітко, С. Єрмоленко, А. Коваль, А. Пилинський, О. Пономарів та ін.).

Варто зазначити, що культуромовні дослідження Б. Антоненка-Давидовича, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюха, А. Коваль, Л. Кравець, Л. Мацько, А. Погрібного, О. Пономаріва, О. Семенов, О. Сербенської, В. Русанівського, Є. Чак та інших учених істотно збагатили українську мовознавчу науку в цій галузі та донині становлять її золотий фонд.

Українські мовознавці уклали низку довідників з культури української мови. Крізь призму функціональної стилістики сьогоденні проблему культури наукової мови вивчають О. Авраменко, Н. Бабич, Ф. Бацевич, Г. Білавич, М. Білоус, А. Загнітко, В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький, Л. Кравець,

Г. Кузнецова, Л. Мацько, Т. Можарова, О. Олійник, Г. Онуфрієнко, М. Пентилюк, П. Селігей, О. Семенов, О. Сербенська, М. Стахів, І. Холявко, В. Хомич, Є. Чак, С. Шевчук, І. Юшук, Т. Яхонтова та ін., що дає підстави стверджувати про глибоке і всебічне дослідження української наукової мови.

За останніх років учені порушують проблему екології української наукової мови (Б. Ажнюк, Г. Білавич, О. Бондар, О. Жихарева, М. Калько, В. Калько, С. Клочко, Л. Лисиченко, Л. Масенко, М. Мірченко, В. Пасинок, А. Радю, П. Селігей, О. Семенов, О. Сербенська, О. Скошинець, О. Шевчук, Ю. Шелюх та ін.), увиразнюючи прикладний аспект української наукової мови, автори праць [1; 3; 6; 9; 10] розглядають наукові тексти як носії функціонально-стильової специфіки, що уможливорює пояснювати мовленнєві помилки / огріхи / покручі, їх психологічну природу, чинники, що зумовлюють вплив на їх появу, очищення української наукової мови від росіянізмів, надмірних англіцизмів, наукового жаргону тощо. Мовознавці означають такий напрям досліджень, як “лінгвістика помилок” / “помилкознавство”, “девіатологія”. Українська еколінгвістика активно розвивається, проте результати аналізу актуалізованих праць засвідчують, що еколінгвістичній галузі все ще не вистачає системності досліджень, оскільки передовсім неусталений відповідний поняттєво-термінологічний апарат, в українському науковому дискурсі наявне розмаїття термінів, які, на перший погляд, видаються синонімічними, однак використовуються для загальної назви науки еколінгвістики як міждисциплінарної і перспективної нової мовознавчої галузі та її основних векторів дослідження. Тривають наукові пошуки щодо формування теоретичних засад еколінгвістики, учені дискутують щодо понять “екологія мови”, “екологічна лінгвістика”, “мовна екологія”, “лінгвістична екологія”.

Необхідно наголосити: попри те, що нерідко поняття “наукова мова” ототожнюється з поняттям “фахова мова”, “функціональна мова”, “професійна мова”, вони не тотожні, позаяк поняття “фахова мова” зазвичай тлумачать як сукупність усіх мовних засобів, які використовуються в професійно обмеженій сфері комунікації задля досягнення порозуміння між фахівцями певної галузі [4; 7; 10].

З-поміж численних визначень поняття “культура української мови” виокремлюємо те, яке подане в працях мовознавців Л. Мацько і Л. Кравець: “Культура мови – це мовознавча наука, яка на основі даних фонетики, лексики, граматики, стилістики формує критерії усвідомленого ставлення до мови та оцінювання мовних одиниць і явищ, випрацьовує механізми нормування та кодифікації (уведення до словників та мовної практики)” [6, 6]. Зазначмо: у науковій літературі зазвичай паралельно вживається термін “культура мовлення”, під яким розуміють

нормативність та доцільність викладу інформації, інакше кажучи, філологічне та психолого-педагогічне обґрунтування застосування граматичних структур відповідно до умов і вимог конкретної ситуації. Поняття “культура мови” і “культура мовлення” – це взаємопов’язані лінгводидактичні поняття, але вони відрізняються. За слушним визначенням українського лінгводидакта О. Біляєва, ці терміни співвідносяться між собою так само, як мова (загальне) і мовлення (конкретне) [2, 7]. До особливостей культури української мови вчені (С. Єрмоленко, А. Коваль, Л. Кравець, Л. Мацько, Г. Онуфрієнко, О. Семенов та ін.) відносять нормативність / правильність, мовну майстерність, стилістичне чуття слова, доречність використання варіантних мовних форм тощо.

Проблема національної наукової мовної ідентичності – одна із ключових у напрацюваннях українських лінгвістів. Англійська мова не може замінити академічну національну мову – такий лейтмотив багатьох мовознавчих праць. Українські мовознавці та педагоги наголошують: написані науковим жаргоном тексти, у яких є термінологічні зловживання, присутня надмірна кількість віддієслівних іменників, немотивоване вживання запозичень (завичай англіцизмів), а також суржик, росіянізми, занадто довгі речення, багатослів’я, марнослів’я, створюють труднощі для розуміння, а це суперечить комунікативній сутності української наукової мови. Це не тільки хвороба української наукової мови, а й цілісне явище, поширене в багатьох державах і науках.

Специфіка використання ресурсів української мови в науковій сфері спілкування торкається різних лінгвістичних рівнів: від фонологічного, лексичного, морфологічного до синтаксичного та ін. Для наукового пошуку, оформлення його результатів найбільш важливими є лексичні та синтаксичні засоби української наукової мови, меншою мірою – фонетичні та морфологічні. Абстрактний, узагальнений характер наукового тексту проявляється насамперед на лексичному рівні: широко вживаються слова з абстрактним значенням. Характерною рисою наукового стилю є його насиченість термінами. При цьому частка термінів порівняно із загальноповживаною лексикою не однакова в різних жанрах наукової мови. Необхідну умову наукового мовлення становить правильне, логічне визначення понять, що вводяться термінами. Неправильно вжитий чи зрозумілий термін може дезінформувати адресанта мови. Важливу роль відіграє авторська індивідуальність, своєрідність творчої манери дослідника. Кожний здобувач вищої освіти, автор наукового дослідження, і – це своєрідна мовна особистість, яка повинна володіти не тільки культурою української наукової мови, але й мати відповідні мовні здібності, мовне чуття, мовний смак. Розви-

ток мовних здібностей детермінований, окрім іншого, мовним довкіллям, середовищем (побутовим, освітнім), виховання, самоосвітою, особистісними даними тощо. Мовне чуття / інтуїція, смак мають для автора наукового дослідження важливе значення. Ступінь авторизованості викладу наукового матеріалу співвідноситься зі стилістичними ознаками наукового тексту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, культура української наукової мови – складне, багатовимірне поняття, яке включає три аспекти: нормативний, комунікативний, етичний. Нормативність передбачає знання літературних норм сучасної української літературної мови, уміння застосовувати їх у науковому мовленні. Комунікативний аспект передбачає добір саме тих мовних засобів, що найкраще слугують реалізації завдань наукового спілкування. Важливим є й етичний аспект, що передбачає дотримання норм поведінки, повагу до учасників спілкування, володіння етикетними формулами, а також наявність таких якостей у мовця, як доброзичливість, тактовність, гречність мовної поведінки, академічна доброчесність, що становить етичний аспект наукової мови.

Об’єктом дослідження культури української наукової мови є наукова мова (мова наукових текстів). З-поміж завдань, які ставлять перед собою науковці в цій царині досліджень, – мовно-жанрові особливості наукового стилю, етичні норми наукового спілкування на сучасному етапі тощо. Поняттям “мова науки” зазвичай послуговуються під час вивчення закономірностей побудови наукового тексту різних рівнів: фонетичному, морфологічному, синтаксичному. Мова української науки – це не тільки засоби української мови, що характеризують усі функціонально-стильові різновиди наукової сфери спілкування, а й специфічна система граматичних і семантичних засобів вираження знакових одиниць, що становлять ядро та периферію наукового стилю української мови. Поняття “мова науки” має низку синонімічних понять, які зустрічаємо в публікаціях: “мова наукового стилю викладу”, “наукова / спеціальна мова”, яка виконує епістемічну, когнітивну, комунікативну функції та слугує для задоволення соціальних, гносеологічних, комунікативно-прагматичних потреб як особистості, так і соціуму.

Науковий стиль є складником мови науки. Українські вчені впродовж 1960–2020-х рр. глибоко та всебічно дослідили проблеми української наукової мови, збагатили мовознавчу науку численними ґрунтовними працями в ділянці культури української мови, стилістики наукової мови, довідниками з українського слововживання і наголошування, еколінгвістики тощо.

Предметом подальших пошуків стане проблема формування теоретичних засад української еколінгвістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білавич Г. Екологія українського наукового мовлення: монографія. Вид. 2-ге, доп. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 340 с.

2. Біляев О. Лінгводидактика рідної мови: навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2005. 180 с.

3. Ключко С.О. Поступ еколінгвістики в Україні: аналітичний огляд. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19051/Klochko%20S.%20O.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

4. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. *Структура наукового тексту*. Київ: вид-во Київського ун-ту, 1970. 307 с.

5. Коваль А.П. Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2013. Т. 13. С. 462.

6. Культура української мови: бібліографічний покажчик літератури. Умань: Б. в., 2013. 27 с.

7. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови: навч. посіб. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2007. 360 с.

8. Пономарев О. (блог). URL: <https://web.archive.org/web/20201023105626/http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/ponomariv-oleksandr-danylovych/>

9. Пономарів О. Культура мови. Мовностилістичні поради. Київ: Либідь, 1999. 238 с.

10. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2010. 215 с.

REFERENCES

1. Bilavych, H. (2020). Ekolohiia ukrainskoho naukovoho movlennia [Ecology of Ukrainian scientific broadcasting]. Ivano-Frankivsk, 340 p. [in Ukrainian].

2. Biliaiev, O. (2005). Lihvodydaktyka ridnoi movy: navch.-metod. posib. [Linguistics of the native language: teaching method. manual]. Kyiv, 180 p. [in Ukrainian].

3. Klochko, S.O. Postup ekolinhvistyky v Ukraini: analitichniy ohliad [Progress of ecolinguistics in Ukraine: analytical review]. Available at: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19051/Klochko%20S.%20O.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].

4. Koval, A.P. (1970). Naukovyi styl suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy [Scientific style of modern Ukrainian literary language]. *The structure of a scientific text*. Kyiv, 307 p. [in Ukrainian].

5. Koval, A.P. (2013). Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Kyiv, Vol. 13. p. 462. [in Ukrainian].

6. Kultura ukrainskoi movy: bibliohrafichnyi pokazhchik literatury [Culture of the Ukrainian language: bibliographic index of literature]. 2013. Uman, 27 p. [in Ukrainian].

7. Matsko, L.I. & Kravets, L.V. (2007). Kultura ukrainskoi fakhovoi movy: navch. posib. [Culture of the Ukrainian professional language: teaching manual]. Kyiv, 360 p. [in Ukrainian].

8. Ponomarev, O.D. [Oleksandr Ponomarev's blog]. Available at: <https://web.archive.org/web/20201023105626/http://labs.journ.univ.kiev.ua/spring2017/ponomariv-oleksandr-danylovych/> [in Ukrainian].

9. Ponomariv, O. (1999). Kultura movy. Movnostylistychni porady [Language culture. Linguistic advice]. Kyiv, 238 p. [in Ukrainian].

10. Semenoh, O.M. (2010). Kultura naukovoï ukrainskoi movy [Culture of scientific Ukrainian language]. *Education. manual*. Kyiv, 215 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.02.2023

*Ті не лукавила зо мною;
Ті другом, братом і сестрою
Сіромі стала; ти взяла
Мене, маленького, за руку
І в школу хлопця одвела
До п'яного дяка в науку.
“Учися, серденько: қолись
З нас будуть люди” – ти сказала.
А я їй послухав, і учивсь,
І вивчився. А ти збрехала!
Які з нас люди?.. Та дарма!
Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли, – у нас нема
Зерна неправди за собою...
Ходімо ж, доленько моя,
Мій друже вбогий, нелукавий!
Ходімо дальше: дальше слава,
А слава – заповідь моя.*

*Тарас Шевченко
("Доля")*

